
REDACTIONEEL

Het sociaal psychiatrisch werkveld kenmerkt zich door haar praktische instelling. Hoe functioneert iemand met psychische problemen in de samenleving en welke hulp heeft iemand daarbij nodig? Welke hulp kan de professional ambulant bieden, wat vraagt de cliënt en hoe komen ze tot een gedeelde opvatting om samen te kunnen werken? Waar de klinische opvatting zich kenmerkt door een ééndimensionale benadering, de probleemgerichte of deskundologische benadering (lees: evidence based), daar bedient het sociaal psychiatrische werkveld zich van een reflexieve benadering. De hulpverleners passen kennis toe maar doen dat vanuit een samenwerking en wisselwerking met de cliënt. De werkelijkheid en waarheid staan niet op voorhand vast maar worden in de relatie bepaald en vorm gegeven. In dit nummer van SP wordt deze thematiek vanuit verschillende invalshoeken belicht: het werkveld als een multiparadigmatische arena waarin de samenwerking wordt gezocht.

Geert van der Laan trapt af met een excerpt uit zijn oratie in het kader van het lectoraat sociale infrastructuur en technologie. Hij beschrijft in **Moderne technologie als metafoor** hoe de cliënt en hulpverlener samen handelen en dat ze beide sturen in het contact. De ervaring die wordt opgedaan kan beschreven worden als een leerproces. Zowel het leren als de sturing dienen aan elkaar gekoppeld te zijn om te komen tot een effectief hulpverlenersproces. Praktisch vertaald: De hulpverlener en cliënt hebben hun eigen inbreng en staan beide open om van de ander te leren. Ieders inbreng stuurt het proces. Hierbij speelt volgens van der Laan de intuïtie een belangrijke rol en moet deze intuïtie onder woorden worden gebracht zodat het overdraagbaar is. Van evidence bases naar practice based evidence (de

praktijk praat terug).

Gerard Lohuis gaat in zijn bijdrage **De praktijk is er om van te leren** praktisch in op de praktijk van alledag. Hij beschrijft hoe een gespecialiseerde hulpverlening niet open kan staan voor de bijdrage van de cliënt omdat de hulpverlener dominant is. Daarmee wordt de hulpverlener een paradox van zichzelf doordat hij drempels opwerpt voor cliënten terwijl hij toch eigenlijk bedoeld was om mensen te helpen. Er wordt een pleidooi gehouden voor zelfsturend leren en er worden enkele voorzetten gegeven hoe dat in de praktijk vorm kan krijgen.

Het mooiste voorbeeld van een "terug pratende praktijk" komt van de onvolprezen Marlieke de Jong. Zij beschrijft in **Omgaan met een onbegrensde werkelijkheid** hoe cliënten van zichzelf vervreemden door over zichzelf te praten via de hoofden van hun psychiater. Met andere woorden: de eigen verhalen krijgen erkenning en betekenis zo lang dat via wetenschappelijke taal en moeilijke woorden gaat. In haar artikel laat ze haarscherp zien hoe de ervaring en betekenisgeving van de cliënt over de eigen werkelijkheid wel tot hun recht komen. "Een psychose is een verhaal van verbroken verbanden en de psychosetaal leent zich slecht voor communicatie", maar dat ontslaat de hulpverlener niet van de plicht om de cliënt te diskwalificeren.

Bert van de Werf deed onderzoek naar **De separeer en de prikkelarme omgeving**. Hij laat zien hoe, door niet na te denken, bepaalde werkelijkheden voor waar worden aangenomen en niemand meer nadenkt of deze opvatting over de werkelijkheid werkt in de realiteit. Met andere woorden: in de opleiding hebben verpleegkundigen geleerd dat groen rustgevend is. De onderzoeker wordt kriegel van die kleur waarop de verpleegkundige antwoordt: "gezonde mensen kunnen er wel kriegel

van worden, maar voor psychotische mensen werkt het wel rustgevend". De waarheid kan niet kritisch genoeg beschouwd worden en legt hiermee op bijna hilarische wijze de schrijnende achterkant van ons denken en handelen bloot. Te meer omdat veel cliënten, die ooit gesepareerd zijn, achteraf vertellen hoe traumatisch deze gebeurtenis in hun leven is geweest. De communicatie en bejegening, voorafgaand aan en tijdens het separeren, zijn van grote invloed om de schade achteraf te beperken. Het gaat dan om schade die bestaat uit angst, vermijding van kleine ruimtes, herbeleving en nachtmerries. Het artikel laat ons ook nog eens nadenken over de noodzaak van separeren en of het ook anders kan. In Mediaan worden deze keer drie auteurs aan het woord gelaten. Peter Boere borduurt in zijn bijdrage **Het valkuilmodel** door op dit model dat door de eminente psycholoog Martin Appelo is ontwikkeld. Boere vertaalt het model naar een hiërarchische structurering van rehabilitatie-initiatieven en geeft aan in welke fase van het model een bepaalde rehabilitatiemethode uitvoerbaar is. In **Suicidebeoordeling een vak apart** wordt door Jolanda Stobbe de aandacht gevraagd voor de wijze waarop een suicidebeoordeling plaatsvindt. De auteur gaat in op het belang van professionele en persoonlijke vaardigheden bij het omgaan met de suïcidale cliënt. Het gebruik van een goede methodiek kan stress bij hulpverleners verminderen. In haar bijdrage laat ze lezer meedenken over het omgaan met de verantwoordelijkheid en bevoegdheden wanneer iemand zich suïcidaal uit. Gerard Lohuis geeft een antwoord op

de verkenning die Adriëne van Sint Maartensdijk startte onder de titel "**Bemoeizorg gezien vanuit het Neuman Systems Model**". Zijn betoog valt kort samen te vatten als: welke methode de hulpverlener ook wil gebruiken, zorg er voor dat de werkelijkheid van de cliënt centraal komt te staan en pas daar de houding op aan.

In Uit den Lande wordt deze keer aandacht besteed aan een lovenswaardig initiatief van het zorgcoördinatieproject te Utrecht. Ze hebben een boekje geschreven waarin de hulpverleners hun eigen verhaal vertellen. Een prachtig visitekaartje en een creatieve vondst. De verhalen zijn herkenbaar en ontroerend. Hier maakt de hulpverlener contact met zichzelf en de buitenwereld op deze wijze met de hulpverlener. PRACHTIG!!!

In de rubriek Dichterbij staan deze keer weer een verhaal van "huisschrijver" Paul Hemels en een gedicht van Marlieke de Jong. Onno Kastelein heeft deze keer drie boeken gelezen en zijn recensies maken het de lezer weer duidelijk hoe innoverend oude boeken in nieuwe jassen zijn. Oude uitgaven van J. Jenner en F. Brinkman/ R. van de Berg zijn herzien en hebben nog niets aan actualiteit ingeboet. Sterker nog: verplichte kost.

Al met al een gevarieerd nummer en hopelijk inspirerend voor u als lezer.

Gerard Lohuis
Onno Kastelein.